

MANCHESTER KÖNYVTÁRAIRÓL

THE MANCHESTER PUBLIC LIBRARIES. The
... annual report of the Libraries Com-
mittee ...
London.

110. 1961-1962. [1962.] 39 p.

M 26

(3.4)
(1.123)

A Manchesteri (Anglia) Közművelődési Könyvtárak könyvtári bizottságának 110. évi jelentése 39 oldal terjedelemben számol be az 1961-1962 év fontosabb eseményeiről.

A bevezetésben a bizottság a könyvtárfejlesztési terv végrehajtásában mutatkozó haladást vázolja, ennek egyes szakaszaiként a központi könyvtár szakolvasótermeinek gyarapítását, a körzeti könyvtári hálózat kiépítését s a régebbi körzeti könyvtárak korszerűsítését említi meg. Majd megadja a könyvtárak legjellemzőbb statisztikai adatait. Ezekből a következő tűnik ki:

a könyvtárak állománya összesen	1 186 707 kötet
gyarapodás "	130 708 "
selejtezés "	105 935 "
a könyvtárak teljes könyvforgalma (az előző évinél 194 761-gyel több)	7 180 191 "
ebból:	
felnőttek könyvkölcsönzése (az előző évinél 27 717-tel több)	4 240 696 "
gyermekek könyvkölcsönzése (az előző évinél 59 855-tel kevesebb)	883 317 "
a segédkönyvtár forgalma (az előző évinél 226 899-cel több)	2 056 124 "

A könyvtárak működésében a legnagyobb nehézséggel a gyakorlattal bíró idősebb könyvtárosok megtartása jár. A Manchesteri Közművelődési Könyvtárak ui. olyan himénvnek örvendenek, hogy egyfelől a kezdő könyvtárosok megtisztelésnek veszik, ha bennük alkalmazást nyernek, másfelől azonban az idősebb nemzedék nehezen tud ellentállni a más könyvtárak vezető állásaiba történő meghívás kísértésének.

*
* *

A könyvtárak igazgatójának jelentése az egyes tagozatok, illetve osztályok sorrendjében foglalja össze az évi munka kiemelkedőbb mozzanatait.

A segédkönyvtár (Reference library)

Bár a szakolvasótermek felállításával némiképpen csökkent a segédkönyvtár munkája, a forgalom mégis évről-évre nőtt. A személyzet alig tud már urrálenni a ráváró feladatokon, a torlódás sokszor elkerülhetetlen. Ha egyszerre 8-10 kéréslap jut a könyvtáros kezébe, vagy egyszerre többen kérik ugyanazt a művet, illetve kurrens havi hírlapot, akkor több olvasónak várnia kell. Ugyanaz a helyzet a telefonon érdeklődők esetében is.

A segédkönyvtár olvasóinak többsége diákokból kerül ki. "Diákok" összefoglaló néven sokféle tanulókatégoriát kell érteni: a doktori disszertációjukat készítő, végzett egyetemi hallgatók csak úgy beletartoznak, mint az első éves gólyák, a középiskolák felsőosztályos tanulói s az a számtalan külföldi, főként fejlődésnek most induló országból való felnőtt, aki Manchesterben kíván megismerkedni a nyugati műveltséggel. A diákok egyéneként általában kevés munkát adnak a könyvtárosnak: rendszerint egy-egy bizonyos művet keresnek s kevés felvilágosítást kérnek. Nehézséget nagy számukkal okoznak.

Nagy mértékben veszik igénybe a felvilágosító szolgálatot a rádió, a televízió és a hírlapok szerkesztőségei részéről. S azok a kérések és kérdések, amelyek ezen intézmények munkatársainak szájából elhangzanak, rendszerint hosszadalmas kereső munkát indítanak el. Példaként felemlíti a jelentés, mennyi időbe teltt, míg szemléltető képet sikerült találni egy televíziós adásban arra, milyen volt egy ir kocsma 1912 táján.

Mégis legtöbb munkával a kutató tudósok kívánságainak kielégítése jár. Ez feltételezi a könyvtárosok részéről a legszélesebb körű tudást s a legnagyobb gyakorlatot. A könyvtár XVIII. és XIX. századi politikai, történelmi és irodalmi dokumentumokból álló gyűjteménye, hatalmas hírlaptára, folyóiratanyaga, parlamenti irattára és statisztikai anyaga messze földről ide csábítja a szaktudósokat. A tudósok egymás közötti, élőszóban történő tájékoztatásán felül főként a British Union-Catalogue of Periodicals (Brit Központi Folyóirat-Katalógus) s a levélben kért felvilágosításokra adott pontos és kimerítő válaszok vonzzák a távolban élő szakembereket. A velük kapcsolatban végzett jó munkát dicsérik a közzétett könyvek előszavában olvasható köszönetnyilvánítások.

Műszaki könyvtár

Az újjászervezett Műszaki Könyvtár sikere félelmetesen nagy volt. Az olvasók száma a megelőző évihez viszonyítva átlagosan napi 500-zal növekedett. Az átlagos napi 3200 olvasó kiszolgálása - különösen a csucsforgalmi napokon, amikor ez a szám 5000-re is rugott - igen nagy terhet rótt a könyvtárosokra.

A helyben olvasók könyvforgalma 969 122-t tett ki. Igen érdekes a helyben olvasott munkák megoszlásának aránya: 36 százalékot, azaz 351 953 db-ot tettek ki a természettudományi és műszaki folyóiratok bekötetlen, - újabb számai; mindössze 19 429-re rugott ugyanezen folyóiratok régebbi, bekötött évfolyamainak igénybevétele, a többi munkából 578 736 kötet volt a szabadpolcokról levett mű s 19 004 kötet a kereskedelmi katalógus. A szabadpolcon elhelyezett művek nagy forgalma egyrészt az újabb munkák nagy keresletének, másrészt annak a bizonyítéka, hogy kifizetődik az ilyen munkák nagy tételben való vásárlása s megkötöttség nélküli rendelkezésre bocsátása. A nagyobb szabadsággal való nagyobb visszaélés (könyvlopás, könyvrongálás) lehetőségét bőségesen kárpótolja a könyvtárosok terhének ilyen módon való csökkentése.

Az előfizetett természettudományos és műszaki folyóiratok száma az utóbbi tíz év folyamán 350-ről 1200-ra növekedett. S ez még mind kevés, ha az ember figyelembe veszi, hogy ez a mennyiség a világ ilyen jellegű folyóirat-termésének mindössze 2 százalékát teszi ki. A Műszaki Könyvtár segédkönyvtárának állománya az utolsó év során 4183 kötetrel növekedett s jelenleg 96 897-re rug.

A könyvtár ún. "főiskolai tankönyv-kölcsönző" részlegének állománya mindössze 8349 kötet, 1789-cel több, mint az előző évben. A könyvforgalom itt 56 514 kötetre rugott, (az előző évinél 5057-tel több). A szükségletet alig-alig lehet ezzel az állománnyal kielégíteni, annál kevésbé, mert a főiskolai kollégium könyvtárai csak igen kis mértékben tudják a hallgatókat könyvekkel ellátni. A diákok a késedelmi díj megfizetését is szívesen vállalják, hogy meg ne kelljen válniok az egyszer megszerzett tankönyvtől.

Erősen (25 százalékkal) nőtt a szabadalmi leírások forgalma (ez évi összes forgalom: 148 708); valamivel kevesebb volt viszont a mikroszövegek forgalma (összesen: 3879). A mikrofilmek és mikrokártyák állománya 89 824 db-ra emelkedett.

Az ipari cégeknek nyújtott szolgálat keretében a kölcsönzött tételek száma 2003-at tett ki (63-mal több az előző évben), a telex-en nyújtott felvilágosításoké pedig 641 volt.

Más intézmények támogatásával három nagyobb kiállítást rendezett a Műszaki Könyvtár:

- 1/ az űrhajózásról általában "Más világok" címen,
- 2/ Glenn ezredes űrutazásáról és
- 3/ a "Kertművelés" irodalmáról.

A könyvtár négy heti időtartamra könyvtároscserét bonyolított le a világhíres delfti (Hollandia) Műszaki Könyvtárral.

Kereskedelmi könyvtár

Manchester egész létét annak köszönheti, hogy Anglia legnagyobb iparvidékének kereskedelmi központját alkotja. A város vállalatainak kereskedelmi tájékoztatással való ellátása tehát a közművelődési könyvtárak egyik igen fontos feladata. A Kereskedelmi Könyvtár igénybe vételének mértékére jó példa, hogy egyetlen cég az év folyamán 25 különböző jellegű kérdésre kért tőle tájékoztatást. Tekintettel arra a körülményre, hogy a városban 13 000 iroda és áruház, valamint 3500 gyárüzem működik, elképzelhető, milyen mérvű a könyvtár potenciális megterhelése a felvilágosító munka terén.

Amióta az Európai Közös Piachoz való csatlakozás gondolata felmerült, azóta gyűjti a Kereskedelmi Könyvtár az európai országokra vonatkozó kereskedelmi jellegű tájékoztató munkákat. Mennél inkább közeledik ez a gondolat a megvalósuláshoz, annál nagyobb szükség van reá, hogy az angol ipari és kereskedelmi élet ez idő szerint legjelentősebb centruma felkészülve nézzen a változó viszonyok elébe. Jelenleg több mint 40 referáló lap jár a könyvtárnak, közöttük ujabban egy szovjet ipargazdasági referáló lap is, amely 70 ország mintegy 1400 folyóiratának cikkeit dolgozza fel.

Jelentős a könyvtár térképtárának anyaga, amely az elmúlt év során 424 térképpel gyarapodott. A címtárak száma ez idő szerint 4104, s 1091 kurrens folyóíratra fizetnek elő.

Az olvasók száma 223 509-re rugott, 13 560-at tett ki a telefonhívások száma, ami az 1938/39. év telefonhívásainak nyolcszorosa, s az 1954/55 évi-ek kétszerese; a telex útján nyújtott tájékoztatás 1545-re emelkedett.

*

* * *

A jelentés ezután külön-külön foglalkozik a "Helytörténeti Könyvtár", a "Zsidó Könyvtár", a "Henry Watson Zeneműtár", a "Művészeti Könyvtár" - elmúlt évi működésének jelentősebb mozzanataival, majd összegezi a Központi Könyvtár által otthoni olvasásra kölcsönzött művek adatait.

A Központi Kölcsönkönyvtár és a 15 kerületi könyvtár működésének ismertetése után szól még a jelentés a közművelődési könyvtárak külső ("extramural") osztálya által kezelt kórházi és börtönkönyvtárakról is.

A kórházi könyvtárak száma: 11. Ezekben külön-külön állomány szolgál a kórházi személyzet és a betegek ellátására. A kórházi személyzet könyvforgalma 13 144-re, a betegeké pedig 49 890-re rugott.

A börtönkönyvtárakban a foglyok összesen 190 942 könyvet olvastak

az elmúlt évben. A toglyok olvasmányokra vonatkozóan előterjesztett külön kéreseinek sorában magyar nyelvű regények is szerepeltek. Ez a kívánság nyilván egyes rossz utra tért disszidensek részéről hangozhatott el.

A gyarapítási osztály összesen 121 077 kötetet vásárolt. Ez a mennyiség 4155-tel kevesebb az előző évinél. A visszaesés oka a könyvek árának emelkedésében rejlik. Az osztály által rendezett iskolai könyvtári kiállítás egész évben nyitva volt. Bár az ujonnan megjelenő munkákkal állandóan felfrissítették az anyagot, s negyedévenként megküldték az iskoláknak az ujonnan megjelent könyvek jegyzékét, az érdeklődés a kiállítás iránt elszomorítóan kevés volt.

A katalogizálási és kiadvány-osztály munkája az alábbi munkafajtákból tevődik ki: katalogizáltak 20 000 ismeretterjesztő művet (156 000 cédulával) 80 000 cédulát készítettek a szépirodalmi és az ifjúsági könyvek katalogizálásakor; a British National Bibliography-ban megjelent címleírások a katalogizált művek 53 százalékát tették ki; (a többi 43 százalék különböző oknál fogva nem jelent meg a B.N.B.-ban; azaz: 1950 előtt közzétett munkák, a zeneművek, a térképek, a külföldi, az ENSZ-anyag stb.); a felvilágosító osztály katalógusa 40 fiókkal, azaz több mint 43 000 kártyával gyarapodott; társadalmi munkában tovább folyt a TO 700. osztályának revíziója abból a célból, hogy a régebbi munkákat is be lehessen sorolni a kurrens szakkatalógusba; tovább folyt az un. Greenwood Library for Librarian (kb. könyvtártudományi szakkönyvtárnak felel meg) állományának katalogizálása: ebben az évben több mint 1000 művet katalogizáltak kb. 5000 cédulával; bár a nyomtatott szakkatalógus II. részének szerkesztése előre haladt, ebben az évben nem sikerült még közzétenni; megjelent a Zeneműtár szerkesztésében a "Selection of Orchestral Parts", a Kereskedelmi Könyvtár szerkesztésében pedig a "Maps of Europe" c. mű.

A könyvkötészet 1961/1962. évi munkája: (a zárójelben szereplő számok az 1960/1961. évi teljesítményt jelzik) 3351 (4246) kötet bekötése, 13 024 (11 902) tétel javítása, 7205 (6059) kötet aranybetűvel, 52 380 (56 087) kötet fekete betűvel való címzése.

A Könyvtár Színház-Társulata 11 darabot mutatott be. Ezen felül a téli hónapokban számos egyéb előadást tartottak. Ezek az előadások váltakozva felolvasásokból és zeneművekből álltak. Látogatásuk a Központi Könyvtár olvasói számára ingyenes volt. A Manchester University-vel karöltve rendezte a könyvtár az alábbi három előadássorozatot: "Az Ön városa és Ön", "Mai írók" és "Korszerű természettudomány".(BZ)